BARBU ȘTEFĂNESCU DELAVRANCEA

Trubadurul

TRUBADURUL

BARBU ŞTEFĂNESCU DELAVRANCEA

Prieteni din liceu, sfârşeam anul al doilea de facultate. Ceata noastră era un

amestec de la Drept, de la Ştiinţe şi de la Litere. Unii, trecând examenele de Drept,

urmau cursurile de la Ştiinţele fizice; alţii, distingându-se la Matematici, răsfoiau

tomurile lui Mourlon, ca să susţie, cu mai multă învierşunare, că Dreptul nu este o

ştiinţă.

"Trubadurul" - cum îl porecliserăm noi - trecuse examenele de latineşte şi de

greceşte. Dezgustat de literatura veche, aruncând pe Leopardi supt cuvânt că prea e trist,

purta în buzunarul unei haine măslinii poeziile lui Giusti şi urma la anatomie şi

fiziologie cu o patimă nefirească şi cu o scârbă ascunsă.

De cum începea luna lui mai, pentru noi încetau cursurile academice.

De la rontul al doilea înainte, ogoarele se întind verzi, îmbrăcate în orz aspru, trifoi

creţ şi ovăz orbotat cu grăunţe cari se clatină pe firişoare la fitece adiere. Ne-ar fi fost

peste poate să mai ascultăm acţiunea paulianã, sărurile cuprului, funcţiile ficatului şi

perechile de pârghii.

Ne înţelegeam instinctiv. O pornire vagă, ne prevestea, dis-de-dimineaţă, călătorie.

Soarele cald de pe cerul limpede, bâzâitul albinelor şi tolăneala căţeilor de supt

streşinile caselor însemnau golirea buzunarelor de hârtie şi de creioane, lipsă de dreptul

roman, odihnă descriptivei, pace determinanţilor şi să ne vedem sănătoşi infiniţilor mari

şi mici.

Fiecare din noi înfăşura în batiste şi ziare d-ale gurii pe o zi. Şi astfel, unii cu

brânză şi pâine, alţii cu ouă fierte şi smochine, alţii cu portocale şi sardele, iar

Trubadurul cu o năstrapă, moştenită de la bunică-sa, ne întâlneam pe treptele Academiii,

în faţa statuii lui Mihai Viteazul.

Destul era să zică unul din noi "Haidem!", şi câteşicinci o porneam spre Şosea,

tăcuţi, cu capul în jos, sfioşi, pe Podul Mogoşoaiei, şi abia aşteptând să ieşim o dată la

câmp, căci bănuiam noi că în capul vreunuia se ascundea vro problemă socială, literară

ori politică; sau ne aşteptam ca, de la rontul al doilea încolo, Trubadurul să ne cânte ceva

nou, pe cuvinte şi melodii improvizate, triste, fără şir, dar profunde şi ciudate.

Dacă eu n-aveam alt merit decât dragostea de ceilalţi şi prietenia tuturora pentru

mine, acest merit ar fi prea mic când e vorba de tovarăşii mei.

Revoltaţi contra şcoalelor, cârtind contra profesorilor, nesăţioşi de studii, cercetând

împreună toate greutăţile ştiinţii, răsfoind ultimele descoperiri, veghind nopţile de iarnă

pe formule algebrice şi pe operile criticismului modern, aceşti fraţi de studii şi de viaţă

deveniseră, înainte de vreme, nişte capete culte şi severe, pentru cari nimic nu era străin

cu desăvârşire.

Cel mai tânăr era de douăzeci şi unu de ani. Slab, palid, cu capul mare şi tuns

mărunt; ochi negri şi vii, gene lungi şi lucioase. Nervos şi totuşi stăpân pe mişcările lui

sufleteşti. Cel mai neîndurat analist în viaţa de toate zilele şi în daraverile ştiinţii.

Despicând şi clasând orice problemă, pentru el, orice corp, ca şi orice adevăr ştiinţific

era un tot a unor părticele de viaţă şi de valori. Vrăjmaş al paradoxelor, în el se încarnase

metodul d-a izbi mai întâi în forma dinafară supt care se înfăţişa o controversă; odată

cântărite cuvintele dintr-o cugetare şi problema redusă la subiect şi predicat, începea a

dumica ideea în sine. Ceilalţi, pe vrute, pe nevrute, erau târâţi pe această cale

"pozitivistă", cum îi ziceau unii, "sigură şi omenească", cum îi zicea el. Şcolile, în

ştiinţă? Nişte gogoriţe. Sistemele? Basme. Iar arta, mângâiere pentru săraci şi modă

pentru bogaţi. Vecinic nemulţumit cu formulele sale, ar fi dorit să aibă vreme ca să

studieze "societatea noastră egoistă, săracă, leneşe, fudulă, sceptică, incultă şi

nemiloasă". Pentru cei mici şi umiliţi, un adevărat amic, neîmpăcat contra "utopiştilor

nebuni", cari, vroind să le dea prea mult, s-au ridicat pe umerii lor şi nu le-au dat nimic.

Dintre noi, cel pe care îl iubea mai mult era tocmai vrăjmaşul metodului său.

Pentru acesta analiza era un mijloc, adesea fără nici o importanţă. Vederile generale,

dragostea sintezei ş-a sistemului erau puterea şi mulţumirea lui. Puternic şi violent, o

discuţie de mai multe ore o închidea într-o frază largă şi vârtos aşternută.

Cât pentru neînţelegerile sociale - deosebiri de stare, de naştere, de inteligenţă şi de

trepte - erau o greutate închipuită, căci toate pe lume sunt bine şi armonic; tot ce poartă

pe umeri un popor e drept să poarte; formele sociale şi legile, dacă nu le dărâmă, le

merită.

Al treilea era blând şi îndurător, în toate neînţelegerile zgomotoase, din cauza

limpezii sale convingeri că nimic nu e sigur. Tot e "probabil". Chiar dovezile

matematice ţin adesea de nişte valori virtuale ce par valori reale, căci satisfac anume

serii de probleme.

De câte ori nu ne zicea surâzând:

– Dacă argumentele voastre ar avea vro greutate reală şi hotărâtoare, ar trebui ca

ele, turnate în oricare creier şi pe deplin înţelese, să nască aceeaşi convingere ca şi în

voi. Eu înţeleg, rând pe rând, tot ce-mi spuneţi despre Auguste Comte; am citit cu voi

aceleaşi comentarii, nu schimb nimic din toate argumentele - aş putea să le repet chiar cu

aceleaşi cuvinte, ce dovezi pot să vă dau că le înţeleg? - şi cu toate acestea mi se pare

falsă calea pozitivismului. Se vede că un mare adevăr, la trecerea sa din natură în noi, nu

se supune la aceeaşi lege generală. Şi nu e adevăr care să fie perfect identic în toate

capetele; dovadă despre aceasta e că în vreme ce acest adevăr rămâne în stare de

abstracţie, oamenii se înţeleg, iar când e vorba să-l aplice, acelaşi adevăr se preface în

fapte deosebite în parte, ba chiar pe d-a întregul deosebite.

La asemenea cuvinte, ironia celorlalţi sfârşea prin a-l întreba:

– Duminica trecută ai fost la biserică? Ce evanghelie se citea? Ce cazanie? Tu ai fi

în stare să zici "poate" când ar veni vorba despre sf. Ştefan, care a înverzit nucul uscat al

văduvei.

El, fără a se sinchisi, râzând de glumele noastre, ne răspundea:

– Şi de ce nu m-aş duce? Fiecare om poartă într-însul copilăria sa, micşorată, ce e

drept, înghesuită de atâtea impresii şi idei noi. Pentru ce - când nici mie, nici altora, nu

fac nici un rău - să nu-i fac ei plăcere ascultând o parabolă? Care din noi înţelege ce

simte când ascultă o elegie de Chopin sau de Heine? Şi ascultaţi; şi vă face plăcere.

Afară numai dacă n-aţi amesteca ce simţiţi cu ce înţelegeţi şi socotiţi că în om tot e

conştient, că tot se poate pune în formule algebrice. Sunt sigur că voi, dacă aţi

descompus un acord în *do, mi, sol,* credeţi că aţi înţeles ce aţi simţit când aţi auzit

acordul. Discutaţi dacă o linie dreaptă la infinit este o curbă închisă şi nu vă daţi seama

cum omul a ajuns la ideea de unul şi de mai mulţi.

Cu asemenea început de discuţie, într-o zi, ajunseserăm în şoseaua care duce la

Băneasa. "Scepticul" ducea la braţ pe Trubadur.

– Să cânte Trubadurul! Altfel, burduful cu paradoxe o să ne ameţească.

– Ba nu, mai bine să ne spuie câte ape de colori vede el în pieliţa albăstrie a

cerului.

– Să mai zică o dată legenda de alaltăieri cu *Fata gândului*, "de care când te-ai fi

apropiat ai fi îngheţat sloi".

– Nu, nu, răspunse Trubadurul, căutaţi în ochii mei şi veţi vedea dacă-mi arde de

basme.

Pe supt pielea lustruită a obrajilor lui se resfirau, ca o reţea vânătă, firele vinelor.

Gura mică, cu nişte buze subţiate, ca un arc tras cu creionul pe hârtie albă. Ochii verzi

dormitau supt pleoapele moleşite, şi părul negru i-atârna în talaji cu lumini argintii pe

spetele înguste.

– Iar ai visat.

– Iar n-ai dormit ast-noapte.

– Aşa e. Era o lună, către miezul nopţii, că ai fi citit la lumina ei. Şi cu firea lui, p-

aşa lună...

– Ei, nu ştiţi nimic, răspunse Trubadurul. De trei zile mi-a rămas în nas mirosul

morţii: rece, rânced, ceva de melc fiert, şi n-am izbutit să-l gonesc nici cu cel mai delicat

miros, nici cu cel mai tare. Mă încearcă frigurile. Cânt cu vioara, şi ea răsună în coşul

pieptului. Mi s-a rupt o coardă... am crezut că a plesnit ceva de lângă mine. De trei zile

dorm câte zece ore. Mă deştept şi mi se pare că odaia cu cărţile e în vis. Mi-e frică să mă

mişc. Numai când mă spăl cu apă rece, încet-încet, se trezeşte în mine ştirea de viaţă, de

mişcare, de lumină. Sunt obosit. Aş vrea să ne odihnim.

Sărirăm un şanţ plin cu buruieni înflorite, tăiarăm o pădurice de stejar, plecându-ne

supt rămurile cu frunze late şi creţe. La umbra unui carpen voi Trubadurul să poposim.

Ne îngrijea soarta Trubadurului. Totdeauna fusese plăpând şi chinuit de vise, dar

nu aşa de slab şi de deznădăjduit. Îl cocoloşeam cât puteam. Nici de bani, nici de casă,

nici de cărţi el nu trebuia să se îngrijească. Ne era drag peste măsură. Durerea, ca şi

veselia lui erau desfrânate. Nici tragedian, nici comedian n-ar fi putut să-l întreacă în

mişcarea feţei, în privire, în mlădierea vocii şi în răguşeala în care îşi îneca glasul când

vroia să-şi arate dezgustul.

Fiecare din noi îl întrebarăm, cu un fel de ceartă în glas:

– Ce e, ce ţi s-a întâmplat?

– Eşti copil. N-ar trebui să te lăsăm în voia d-tale.

– Ț i-am zis să te muţi cu mine. Se vede că nu ţii la nimeni pe pământ.

– Ba da, ba da, răspunse Trubadurul, ba ţin prea mult, dar mă iubeşte mai mult

pământul decât voi toţi. Uh! şi rece şi greu trebuie să fie! Voi nu ştiţi nimic. Nu puteţi

înţelege pe deplin, bombăni el, plecându-şi capul pe genuchiul meu. Ar trebui să uitaţi

tot ce aţi învăţat din cărţi, să nu mai fi văzut nimic pe pământ, şi acum, primul glas

pentru voi să vă fie al meu, prima faţă să vă fie a mea, cea dintâi idee de viaţă să v-o pot

da eu. Numai astfel m-aţi putea înţelege. Altfel, orice v-aş spune se va izbi de cine ştie

ce credinţă a voastră dobândită cu multă străduinţă. E greu să mă înţelegeţi fără să vă

sfărâmaţi metoda voastră d-a judeca, d-a înţelege şi d-a simţi. Nu ştiţi nimic... Nu ştiţi că

de trei zile...

– Ei, ce e? Ce ţi s-a întâmplat? Ț i s-a înecat corăbiile pe Marea Neagră? Ț i-ai tăiat

capul şi nu-l mai poţi lipi la loc? Ce e? Ce primejdie? se răsti unul dintre noi cu un fel de

necaz prefăcut.

– Mai rău, răspunse Trubadurul, strângându-şi obrajii în mâini. Să nu râdeţi. De trei

zile mi-a rămas în nas mirosul morţii; rece, rânced, ceva de melc fiert... Şi-mi

scorboroşeşte nările şi se duce adânc-adânc, până în fundul creierului. Eu, care vă

spuneam cu ochii închişi toate ierburile; eu, care vă spuneam tot ce şopteaţi din depărtări

de necrezut; eu, care vă ghiceam la doi kilometri, ori strâns legat la ochi vă deosibeam

numai printr-o atingere de deget, acum, acest miros îmi omoară simţurile. Auz un sunet

uscat, văz un trup alb şi întins p-o masă de marmură şi parcă buricele degetelor mi se

lipesc d-o mână uscată şi ţeapănă.

Închise repede ochii, zgârci mâinile, strânse pumnii, se îndesă în mine, şi un fior îl

cutremură din tălpi până la creştet.

– Dar unde ai fost, omule? În veci n-o să-ţi vii în fire. Iar ai visat.

– La disecţie! răspunse Trubadurul, tresărind. Am văzut pe masa de marmoră o fată

tânără, mai frumoasă ca toate poveştile mele... I-am deschis pleoapele... Ochii verzi...

Semăna cu ele...

– Cu cine?

Ne privirăm lung, îndoindu-ne de mintea amicului nostru. De mult se furişase în

noi o temere.

– Semăna cu ele... şopti apăsat Trubadurul. De astă dată, numărul *două* m-a înşelat!

Să vă spui. Nu mai pot ascunde. Să nu râdeţi.

Vocea i se stinse. Începu să povestească:

"Era un timp când viaţa pentru mine n-avea nici formă, nici coloare, nici înţeles.

Mi-aduc foarte bine aminte că sugeam încă şi deschideam ochii mari fără a primi vro

împresie statornică. Auzeam vorbe pe care le prindeam numai ca sunete. Pasările cari se

certau în desişul grădinii, străchinile cari odorogeau pe masa rotundă, papucii cari se

târşiiau prin casa lipită cu pământ galben, ca şi cuvintele omeneşti mi-erau deopotrivă.

Câteodată, speriat fără să ştiu de ce, scăpam ţâţa din gură cu un fel de ţocnet gras şi

dulce.

Numai atunci am fost gras, nesimţitor şi fericit. Mâncarea o găseam la nas,

leagănul în braţele mamii şi o căldură de blană la sânul ei.

Eram cel din urmă copil. Adormeam totdeauna, ca pe puf, într-o troacă aşternută cu

scutece vechi şi arse de atâţia copii cari se odihniseră pe ele.

Voi, cari aţi supt lapte strein şi v-aţi legănat pe braţe plătite, aveţi dreptate să nu

înţelegeţi.

Când m-am săltat şi alergam prin grădină şi prin viile din apropiere, odihna şi

somnul periseră cu cele dintâi cuvinte, cu cele dintâi dorinţi conştiente, cu prima vrere

înţeleasă şi voită.

Îmi plăceau basmele, zisele din bătrâni şi mai ales întâmplările apucate de neamul

meu. Nu m-ai fi luat p-o împărăţie din poala bunichii; şi, în serile când fetele mari,

cosând la gherghef, spuneau câte istorii toate, de m-ai fi bătut nu m-aş fi vârât în

plapomă.

Încetul, pe nesimţite, creierul meu se turbura, se aprindea; în fitece noapte

tresăream din somn, speriat, cu pumnii încleştaţi şi cu răsuflarea năbuşită. Muma-

Pădurii, Zmeoaica cea bătrână, Strigoiul şi Ielele cari ferbeau într-un cazan, roşiu ca para

focului, mintea fetei de împărat mi-apăreau în vis. Le vedeam mai limpede de cum

vedeam troscotul şi nalba din bătătură; mai real mi-apăreau ca dudul din fundul grădinii

în vârful căruia mă suiam. Glasul lor de dihănii, ascuţimea ghearelor şi văpăile de pe

beregată îmi spărgeau urechile, mi-ameţeau vederea şi-mi dogoreau obrajii. Biată mama,

lângă care dormeam, să trezea din somn şi în zadar aprindea văpaiţa şi mă mângâia,

dându-mi să beau o cană cu apă. Eu, cu ochii deschişi, nu vedeam nimic, n-auzeam

nimic, şi obrajii mi-erau aprinşi încât mă usturau, parc-ar fi fost părpăliţi pe spuză.

Rar deşteptam pe mama cu râsul meu, la miez de noapte, căci rar mi-apăreau Fata

din dafin, fericitul Cheleş, fata cea mai mică de împărat şi Zâna cea bună care trecea pe

Făt-Frumos prin valea lacrimelor.

Şi, ciudat, din toate aceste basme şi vise - de grijă şi de frică - mă deprinsei să

ascult cuvintele până în fundul lor, să răspund la vorbă cu înţeles nevinovat, dar mai

adânc decât s-ar fi căzut la un copil. Vorba la mine era icoană: o vedeam cu ochii.

Atât de mult basmele şi visele îmi sorbeau viaţa, că chiar lăcomia copilărească

dispăruse. Trebuia cu d-a sila să mă puie la masă.

Galben şi uscat ca nişte moaşte, de capul meu nu rămăsese decât părul vulvoi şi

îmbâcsit de praf.

Că mă iubeau toţi ceilalţi... Dar la ce-mi slujea dragostea lor? Ei mă credeau bolnav

şi-mi dădeau foi de leandru şi ţintaură, pe când eu zăceam, aprins, nemulţumit cu ale

vieţii. Zadarnic îmi descântau şi-mi puneau în mână câte un ou proaspăt şi rece; şi

degeaba tata îmi răsturna punga lui cu sfanţi, căci eu mă stingeam de dorul basmelor,

cari jucau şi se prefăceau necontenit pe geamurile ferestrelor. Numai cântecile tărăgănate

şi haiduceşti mă odihneau o clipă, apoi vroiam să fiu singur şi să-mi închipuiesc ţările,

cu munţi, cu ape, cu soare, pe unde toate juvinele vorbesc şi cocorii să înşiruie şi cântă

acelaşi cântec jalnic.

Când sor-mea mă lua în cârcă şi fugea spre nucii de la gropile cu nisip, eu

închideam ochii, tremuram şi mi se părea că zbor spre tărâmul de care nu pomenisem

nimărui.

Nu ştiu dacă înţelegeţi că la mine nervii şi visele îmi mistuiau viaţa. Şi totuşi, nimic

nu-mi scăpau din câte se petreceau în juru-mi. Vorbele, şoaptele, micele răutăţi,

mişcările, dorinţele, temerile, plăcerile, nevoile şi adesea chiar gândurile le înţelegeam,

pe toate, de minune. Dar cu cât le înţelegeam mai bine, cu atât mă scârbeam de toate câte

se petreceau în creierul meu.

Într-o zi eram bolnav, după cum auzisem, de "cuţit", şi mama veni voioasă, la

umbra corcoduşului, unde zăceam întins, şi-mi zise vesel:

– Ştii c-o să te faci bine, sănătoşel ş-o s-ajungi om mare? Aşa mi-a dat în bobi...

– Om mare? Şi unde s-ajung om mare?

– În lume, cu aga şi cu boierii ţării...

– Şi aga şi boierii ţării sunt oameni ca toţi oamenii?

– Păi ce să fie, mamă, vezi bine, ce vrei să fie?

– Atunci mai bine cu voi; nu vreau s-ajung om mare cu oamenii; mai bine singur;

mai bine cum ştiu eu şi nu ştie nimeni!

Trubadurul se ridică în genuchi. Închise ochii. Pleoapele, când i s-atingeau una de

alta, tremurau. Era un semn la el că inima îi bătea prea repede.

– Destul, îi zise vecinul meu, iar o să începi cu acea părere de rău de copilăria ta

smintită, cu acel dor de nesimţire şi de neştiinţă desăvârşită. Iar o să-ţi plângi zilele

pentru că ai învăţat să citeşti. Parcă te văz căzând de oboseală, muncindu-te să dovedeşti

că tipografia este nefericirea omenirii.

– Să mâncăm, că iar o să înceapă cu izbândirea viselor. El, care visează în toate

serile de câte zece ori, să sperie că i se izbândeşte un vis. Pe el, copii!

Unul îl apucă de mâni, altul de picioare. Şi, pe când îl legănam, din buzunarele

hainelor îi căzură pe iarbă câteva cărţi şi un vraf de hârtii.

– Lăsaţi-mă, strigă Trubadurul, lăsaţi-mă, simţ în nas acea duhoare de moarte!

Lăsaţi-mă să isprăvesc...

Îl întinsărăm pe iarbă. Dacă el vroia ceva, era cu neputinţă să-l întoarcem. Să

odihni puţin cu faţa în sus, se ridică în genuchi şi începu:

"Viaţa era prea lungă. Trăiam deştept şi-n somn. Sufeream la lumină şi pe

întuneric. Îmbătrâneam în loc să cresc. Visele să înmulţeau şi mai toate se sfârşeau cu o

babă bătrână, spaimă de urâtă, numai cu doi dinţi în gingia de sus. Astă babă mă lua la

goană, şi eu fugeam de-mi răpăiau tălpile; sfărâmam bolovanii, săream şanţurile,

treceam prin mărăcini; oasele călcâielor mă înjunghiau şi mi se oprea răsuflarea. Şi baba,

după mine, în spatele meu, cu mâna aproape de umerii mei; îi simţeam suflarea ei de

gheaţă şi îi vedeam, fără să mă uit înapoi, văpăile ochilor.

Aşa mă gonea poştii întregi şi, când simţeam cum şi-a înfipt ghearele în spinarea

mea, deodată sângele îmi îngheţa în vine, pământul se despica în două şi mă cufundam

într-o prăpastie. Mă deşteptam cu ţipătul sugrumat şi spuzit peste tot trupul. De multe ori

ai mei au crezut că am pojar. Numai eu ştiam ce am. Nimen n-ar fi putut crede.

Începui să am vedenii.

Într-o noapte vroiam să ies afară. Sora cea mai mare, care mă iubea ca pe luminile

ochilor, sări din pat, mă luă în braţe şi mă duse în fundul grădinii.

Era o lună nepomenit de frumoasă. Lumina ei poleia în argint vişinii înfloriţi. În

capătul cărării soră-mea, subţire şi dreaptă, părea o stană de marmură albă. Lumina lunii

să schimbă în rumeniu, în violet, şi înecă lumea într-un aer albastru. Încremenii. Vroiam

să mă mişc şi nu puteam. Înaintea mea, d-a curmezişul cărării înguste, cum vă văz pe voi

acum, două ghemuri de tort învârtindu-se pe loc şi ce să deşira de pe unul se înşira pe

celălalt. Cercai să fug şi nu izbutii, de frică ca nu cumva firul să m-apuce de picioare.

Vroii să strig. Fălcile mi se-ncleştaseră. Numai când miapărură nişte broaşte, buboase şi

moi, şi începură a sări spre mine, căzând pe pământ ca un plesnet umed, făcui câţiva paşi

şi căzui la pământ, cu mâinile întinse. Firul ghemelor mi se încolăcise de picioare.

Când sor-mea mă luă în braţe şi mă sărută apăsat, îmi venii în fire. Suspinam.

Luna, ca o sinie de argint, răvărsa lumina ei obişnuită. M-am uitat îndărăt. Ghemele şi

broaştele dispăruseră.

Într-o zi cădea o ploaie caldă. Fulgerile se frângeau aprinse în norii rostogoliţi de

vânt. Streşinile giuruiau în căldări parcă s-ar fi jucat cineva pe o coardă de chitară.

Eu aveam ceva; nu puteam sta în casă; fulgerile mă aţâţau; cântecul streşinilor

deşteptau în mine dor de poveşti.

Vârâi căţelul Corbii în sân şi, de pe uluci, pe creasta casei. Nici nu ştiu cum m-am

trezit în pod. Acolo, lanţuri, bleauri şi leoci vechi, vârtelniţe rupte, ţevi de puşcă, dărace,

pieptini de lână, meliţe şi sculuri de in şi de borangic agăţate de şiţele învelitorii. Le

cercetai pe rând. Lanţurile mai ales îmi făceau o deosebită plăcere cum le zăngăneam în

ropotul ploii.

Apoi pusei mâinile căpătâi şi mă lungii cu faţa în sus. Căţelul mi se încolăci pe

piept, îşi vârî botul supt picioarele de dândărăt şi adormi tremurând. Eu spuneam *Fata*

nebună de împărat:

Fata, una singură la părinţi, bolea într-un geamlâc de cleştar. Şi era aşa lumină,

parcă s-ar fi aprins cerul. Şi fata ceru să se ducă la fântâna cu colac de peatră ca să bea

apă. I se făcu pe plac şi se duse. La fântână, o babă, zbârcită şi uscată, turna apă într-un

ulcior.

– Mamă, fă bine şi pleacă-mi ţâţâna urciorului să sug şi eu puţintică apă rece că

mult mă arde un foc nestins.

Cum îi luă Dumnezeu mâinile, nu ştiu, că fata scăpă urciorul de pe ghizduri şi îl

făcu numai cioburi.

Atunci bătrâna, oftând, o blestemă:

– Măiculiţă, lua-ţi-ar strigoul minţile cum mi-ai luat tu potolirea setii...

Şi parcă văzui... da, îl văzui... pe strigoi şontâcăind de la cap până la picioarele fetii

ce zăcea întinsă, şi îi picura, dintr-o chitară veche, un cântec ameţitor ca o apă liniştită şi

adâncă. Coardele groase zbârnâiau izbite de lemnul uscat al chitării, iar cele subţiri să

răsfăţau într-o piuială măruntă şi întoarsă pe loc.

Strigoiul rânji şi puse mâna pe fata de împărat. Ea se lăsă moleşită s-o puie în

cârcă. Îngheţai de spaimă şi răcnii, făcându-mi cruce:

– Piei, proclete!... Oh! cât e de frumoasă! Unde vrei s-o duci?

Privii împrejur. Să făcuse întuneric. Mă aruncai pe gura podului. De pe acoperiş

mă rostogolii în putina cu apă".

– Fleacuri, nervi! zise unul dintre noi, tăind şirul Trubadurului, galben ca ceara;

fleacuri, cântau şiroaiele de apă ce cădeau în fundul căldărilor goale. Iacă chitara

strigoiului.

– Ai dreptate şi eşti prost, răspunse Trubadurul necăjit, ştiu şi eu că fundul

căldărilor bombăneau acel farmec de sunete, dar dacă închipuirea creează o viaţă de

chinuri, crezi tu că suferi mai puţin decât dacă aceeaşi viaţă ar avea şi brutalitatea

realităţii? Şi dacă o veste mincinoasă ţi-ar veni la urechi, că iubita te înşeală, crezi că n-

ai suferi ca şi cum te-ar înşela în realitate? Şi chiar de te-ai încredinţa de eroare, îţi va

rămânea îndoiala, un început de nefericire. Un om poate muri dacă asemenea temeri îl

vor covârşi. Cauza e uşor de înţeles. Poţi să râzi tu de ea, poţi s-o numeşti iluzie,

vedenie, nervi. Eu o numesc "jumătatea cealaltă a vieţii pipăite". La unii pridideşte

sângele, la alţii nervii. D-aci cele două vieţi: viaţa reală şi viaţa închipuită.

– Dacă înţelegi aceste lucruri, amice, îi zise cel mai voinic dintre noi, pentru ce nu

păstrezi o cumpănă mai potrivită între cele două vieţi?

Trubadurul îşi şterse sudoarea de pe frunte şi răspunse:

– Oh! dar nici voi... Nimeni pe lume nu va înţelege că o idee adânc înfiptă în

mintea ta împreună cu un sentiment al ei este forţa fatală care te poate duce la peire sau

te poate face om mare. Şi o idee în aşa condiţiuni este o realitate pentru om mai brutală

decât un bolovan pe care l-ar pipăi cu d-amăruntul. Eu poate să pier, prada unor iluzii

triste, după voi, a unei realităţi nedrepte, după mine. Deosebirea între noi e că eu vă

înţeleg toate cuvintele vieţii voastre, iar vouă vi se pare că le înţelegeţi pe ale mele. Vă

făliţi cu pozitivismul vostru... Ştiinţa care studiază un creier mort este ştiinţa morţii. Şi

nu tăgăduiesc, ştiinţa a înţeles pe deplin de ce moare un om şi toate prefacerile prin care

trece un cadavru, dar n-a înţeles nici pe sfert viaţa şi schimbările ei. "Cauza unică şi

iniţială" este o taină pe care nu cu algebra voastră o veţi înţelege.

– Să mâncăm, că te-ai obosit.

Credeam că l-om întoarce din povestirea sa.

– Nu, răspunse Trubadurul, vreau să isprăvesc. Nu înţeleg... Şi dacă nu înţelegi, de

ce să trăieşti?... Daţi-mi un pahar cu vin... Mi-e frig... Daţi-mi să beau...

Luă un pahar; îl aduse la gură. Mâna îi tremură aşa de tare, încât îl scăpă şi îl vărsă

pe iarbă. Luminele ochilor i se măriră fără pic de scânteie, ca nişte ţinte bătute în doi

nasturi de sidef.

– Dar visele începură a mi se izbândi; vorbesc de cele urâte...

Şi începu să povestească c-o voce aşa de puţin omenească, că pe noi, prietenii lui

d-atâţia ani, ne cuprinse o frică mai ciudată ca frica unui copil care ar trece noaptea prin

curtea bisericii.

"Eram de zece ani... Deschisesem ochii pe o copilă cam de vârsta mea, cu care

colindam viile. Bălaia îi ziceam eu, căci era albă, slăbuţă, cu părul ca un caier de lână

moale şi învoaltă. Ochi verzi... verzi şi blânzi... nu mă înşelau niciodată... Un glas dulce,

ca după somn. Semăna cu ochii aşa de mult, că, de vorbea, mi se părea că-i văz ochii, şi

de mă privea, lung şi blajin, mi se părea că în fundul urechilor auzeam glasul ei

mângâietor. Semăna cu sor-mea. Pe amândouă le iubeam deopotrivă. Şi le iubeam din

cale-afară, căci numai ele se apropiau de lumea basmelor mele, după care aş fi alergat

până să nu mai rămâie piele pe tălpile picioarelor.

Într-o seară, înainte de a ne despărţi, o gătii cu flori de păpădie şi cu mlădiţe de

măzăriche şi îi zisei, trist, fără să pricep de ce:

– Bălaio, de cine ţi-e dor ţie când eşti singură?

– De tine, de lună şi de flori... Cu ele mi-e dor de tine... Cu tine nu mi-e dor de

ele...

– Dar tu o să mergi cu mine dacă m-oi duce departe-departe?

– Departe... nu e ca aici... departe e pustiu... Mai bine cu ai noştri...

– Dar dacă oi săpa o groapă adâncă-adâncă, o să te cobori cu mine, să vedem ce-ar

fi pe alt tărâm?

– Adânc... e frig!... Adânc... e întuneric!... Mai bine la soare.

Adormii în noaptea aceea încet-încetişor; mi-auzeam răsuflarea. Vroiam să nu

adorm, dar, închizând ochii, de frica întunericului, mă fură un somn în care numai trupul

şi ochii adormiseră. Dam să mişc mâinile şi să deschiz ochii. Mâinile - grele, ca nişte

drugi de fer, cu neputinţă de mutat din loc. Pleoapele - ca turnate în plumb şi topite una

într-alta.

După un vânt, pe care-l auzii o clipă ca şi cum ar fi suflat peste lumea toată, mi se

păru că deschiz ochii, că mă scol în picioare, deşi îmi ziceam: "Cum, deschisei ochii şi

sunt cu ochii închişi? Cum, mă sculai în picioare, şi stau lungit în pat, sput plapâmă,

lângă mama?"

Se făcea o câmpie întinsă. Eram cu tata, cu soră-mea şi cu Bălaia. Trei cai,

înhămaţi la o căruţă, păşteau, sforăind.

Din senin, auzii: " Destul aţi odihnit pe drum!... să nu vă mai opriţi..." Ne suirăm în

căruţă. Caii sorbeau depărtarea gonind; iarba se uscase; un nor de praf ne învăluia... Caii

plesniră. Căruţa se sfărâmă. Pe noi ne azvârli unul peste altul. Eram deasupra lor, ameţit

de zguduire. Pământul se deschise. Întâi înghiţi pe sor-mea, apoi pe Bălaia şi la urmă pe

tata, care mă înhăţase de cămaşe şi mă târa după dânsul. Pământul îi acoperi şi se închise

între ei şi mine. Şi din fundul lui auzii o jale năbuşită:" Ah! e pustiu... e frig... e greu...

întuneric!"

A doua zi sor-mea se bolnăvi. Visul meu mi se deşteptă în minte. De spaimă, nu

mai vorbii nimărui. Toată viaţa mea se mărginea la micile servicii ce făceam bietei

bolnave. I-aduceam apă, îi ţineam de urât, îi mângâiam mânele slabe şi reci. Eram sigur

c-o pierd. Visul meu o răpunea. Durerea mea era un fel de nesimţire. Câteodată mă

muşcam de mână, ca să mă încredinţez dacă trăiesc, şi nu simţeam nimic. În sfârşit, ea

muri fără să se plângă, închise ochii uitându-se în ochii mei, cu părerea de rău că m-a

întristat.

Ce noapte posomorâtă! La capul ei ardea o lumânare de ceară. Mâinile - încrucişate

pe piept. Tata era pe drumuri, pentru pâinea de toate zilele, fără nici o ştire. Ceilalţi

adormiseră plângând.

Eu mă sculai încetişor, ca o pisică, şi îngenucheai la patul ei. Încremenisem

gândindu-mă că dacă cineva mi-a trimes acea veste în vis, acel cineva trebuie să fie

undeva şi, de mă voi grăbi, voi întâlni pe sor-mea... Gândurile mele se rupseră d-un

ululuit care ieşea de sub cearceaful moartei. Sării în picioare. Mă plecai spre dânsa. Un

zgomot de scânduri. Tresării. Iubita mea se îndoi puţin de mijloc, şi mâna dreaptă a ei

rupse panglica care o lega de cea stângă şi-i alunecă pe coaste. Vrusei să strig: " Mamă,

scoală-te, e vie!" Imposibil.

În spatele meu auzii nişte hârjiituri pe geamuri. Mă întorsei spre ferestre. Ceva

negru aluneca d-a lungul geamurilor, cădea şi iarăşi se ridica. Casa mi se învârti supt

picioare. O ameţeală îmi luă vederea şi căzui mototol la pământ...

Nu ştiu peste câte zile m-am deşteptat. Sor-mea, care mă purta în cârcă, care îmi

dădea cele dintâi vişini pârguite, care nu mă lăsa să plâng niciodată, pierise dintre noi.

Zadarnic îmi spuneau ceilalţi că în noaptea aceea căţelul intrase supat, că o scândură rău

aşezată căzuse, că pisica, cu pisoi mici, dase să intre în casă cu un şoarice. Acel alai

jalnic, de hârjiituri, de zgomote şi ululuieli în jurul moartei, care mişcase mâna dreaptă,

nu-mi ieşea din minte.

Căzu şi tata bolnav de junghi. Zăcea în patul de lângă sobă, şi eu tremuram de

friguri în patul cel mare. Ceilalţi stropoleau p-afară trişti, şi vai de mâncarea şi odihna

lor!...

Tata începu să sufle greu. Îmi făcu semn să m-apropii de el. Eu ieşii de supt

cojoacă şi mă lungii lângă dânsul. Mă îmbrăţişă şi, când eu îi zisei: " Tată, mă doare", el

mă sărută pe frunte şi târziu îşi dezlipi buzele de pe fruntea mea. Mă încinse căldura.

Ochii mă usturau. Picioarele nu mi se astâmpărau, căutând răcoarea. Degetele m-ar fi

fript dacă s-ar fi alăturat. Şi tocmai când aţipii simţii o mână rece care mi se înfige în

spinare. Auzii bine un " ah!" năbuşit. Cercai să fug din pat şi rămăsei spânzurat în mâna

tatii, ţeapănă şi încleştată în spatele cămăşii mele.

În acea zvârcolire, un fulger îmi trecu prin minte: "Desigur, şi tata a murit, şi

Bălaia va muri. Mi s-a izbândit visul... întocmai!"

Cu sor-mea se dusese mângâierea, cu tata cântecele, cu Bălaia dragostea.

Mă întremasem.

Luna lui iulie era caldă şi veselă. Singura soră ce-mi mai rămăsese, ai cărei ochi nu

erau verzi, mi-aduse căpşune şi dude albe. Mă trezeam ca dintr-un somn lung. Nu-mi

rămăsese din toate nefericirile decât un fel de amintire pierdută în mintea mea ca într-o

negură adâncă.

– De ce nu mai cântă tata?

– A murit, răspunse ea, ridicându-mi părul de pe ochi şi netezindu-mă pe obraji.

– Dar Colia? Mi-e dor de dânsa.

– S-a dus Colia, biată Colie!

– Dar Bălaia?... N-am văzut-o de-atâta vreme!

– Bălaia?... Nu se ştie nimic de dânsa. Trăia din uşe în uşe...Unii spun că a murit şi-

a îngropat-o popa pe seama bisericii.

Atunci mi se păru că mă aflam în pustie locuri: nemărginire, muţenie, cer albastru.

Şi mi-era dor, şi n-aveam cui să spui dorul. Începui să plâng. Viaţa mi se stinsese cu

izbândirea visului de care mi-adusei aminte."

Trubadurul stătu neclintit în picioare. Buza de jos îi tremura. Clipea des, ca şi cum

ar fi voit să alunge nişte vedenii.

– Dăstul, îi zise unul din noi. Ne-ai obosit. Culcă-te jos. Odihneşte-te. Ce te uiţi

aşa? Nu e nimic. Nu vezi nimic decât cerul limpede.

– Ba văz! răspunse Trubadurul.

Ochii i se desfăcură mari şi turburi, gura i se deschise larg. Pieptul i se umflă.

– Ba văz! Văz bine ceea ce voi nu puteţi vedea! Fata de la disecţie era Bălaia... albă

şi rece... pe masa de marmură...

– Nu putea fi ea. Ț i s-a spus de mult că a murit.

– Nu, nu, se făcuse nevăzută... O fi înşelat-o cineva... a furat-o... era sărmană de

părinţi... Numărul *două* nu m-a înşelat. Visasem că murise trei... au murit numai doi. E

un număr fatal. Când întâlnesc un chip ciudat, pentru întăiaşi dată, or pe ce uliţă m-aş

duce, până seara, trebuie să-l întâlnesc a doua oară. Când oi râde într-o zi, e cu neputinţă,

în aceeaşi zi, să nu râd a doua oară, deşi foarte rar mi se întâmplă să râz. Odată mi s-a

spus de un domn cu dinţi frumoşi că are dinţi falşi; de altul, că înşeală la cărţi; de nu ştiu

cine, că se însoară a treia oară; de un ministru, că se îmbată, şi de un avocat, că face

testamentele muribunzilor aşa ca să le moştenească întreaga avere. Până seara, în aceeaşi

zi, mi s-a vorbit despre alţii întocmai ca de cei dintâi. Credeam - adăogă Trubadurul - că

la disecţie am întâlnit o a treia fiinţă care să semene cu sor-mea şi cu Bălaia. M-am

înşelat. Şi de astă dată *două* a bătut pe *trei*. Bălaia era pe masa de marmură. Am cercetat

în catastifele bisericii, am citit pe toate crucile. Numele ei lipsea. A răpit-o cineva, şi

nimeni nu s-a îngrijit de dânsa: o belea mai puţin la uşe, o îmbucătură de pâne

câştigată!... Oamenii sunt fără inimă... Câini!... Hoţi!... Stârvuri!... Nu mai sunt

oameni!... Cultura i-a ucis!...

– Nu ai destule dovezi... De unde ştii?

– Era ea... era ea! răspunse Trubadurul, amestecându-şi vorbele cu râsul... Era ea!...

I-am dăschis ochii... erau verzi ca ai ei... în cel drept avea o pată galbenă pe iris... ca şi

dânsa... În stânga sânului, desfăcut la vederea tuturor elevilor, avea o mură neagră... ca şi

ea... Nu puteau fi trei în lume ca ele!... Sor-mea avea aceleaşi semne...

– Trebuia să afli de unde fusese adus cadavrul...

– Oh, am aflat! răcni Trubadurul parcă l-ar fi înjunghiat cineva. Ah, tăceţi! Am

aflat!... Nu mai există oameni!... Lumea s-a prefăcut într-o mocirlă în care numai porcii

se răsfaţă!... Mă îneacă acel miros al morţii, rânced, greu... Şi odinioară mirosea a flori

de câmp...

Ochii i se supseră. Picioarele i se tăiară de la genuchi. Îl luarăm de subţiori.

Mâinile îi căzură moi, legănându-i-se din umeri. Capul i se dete pe spate, cletănându-se

ca şi cum ar fi fost un ghem legat c-o sfoară cu care te-ai juca.

Îl întinsărăm pe iarbă. Îl dezbrăcarăm şi începurăm a-l freca pe mâini şi pe picioare

cu rom amestecat cu vin.

Când se deşteptă, faţa-i era albă-vineţie, ochii stinşi şi degetele mâinilor îi

tremurau. Sughiţă. Îşi trecu mâna pe frunte. Ceru un pahar cu apă. Privi împrejur. Şi, ca

şi cum şi-ar fi adus aminte, din fundul unui veac, ne zise liniştit:

– Nu e nimic, dragii mei, nu face nimic... Ştiinţa voastră va dezlega toate. Aş vrea

să mă culc. Crez că acum voi dormi bine.

Cum îşi plecă capul, adormi.

Înaintea noastră stau merindele risipite. Ne ajunsese foamea, dar nimeni nu

îndrăzni să ia vro îmbucătură.

Priveam, tăceam, ne gândeam. Analistul clipea des; scepticul ridica din umeri; al

treilea să uitase c-o mână pe frunte; eu închisesem ochii şi pifăiam dintr-o ţigaretă stinsă.

Se deşteptă tocmai când soarele aluneca pe după frunzişul pădurii.

Ceru să mănânce. Îi păru rău că din cauza lui noi răbdaserăm de foame. O

privighetoare îşi piruia povestea ei neisprăvită. Prin pădurea deasă străbăteau săgeţi de

lumină.

– Să ne întoarcem, zise Trubadurul liniştit. Voi credeţi în viaţa viitoare?

– Aş!... fleacuri...

– Va veni o viaţă eternă şi perfectă peste câteva miliarde de ani.

– Altă prostie! Când se va stinge soarele, aşteaptă tu mult şi bine o viaţă eternă şi

perfectă...

– Soarele nu arde ca să se mistuie vreodată. E o nerozie ştiinţifică că soarele ar fi

un colos înflăcărat. Căldura şi lumina e rezultatul sferii de eter care îl înconjoară. Eterul

condensat a produs tot ce există, materie, plante, animale, şi tot din el, vibrând veşnic, va

izvorî o viaţă veşnică şi perfectă.

– Eu, zise Trubadurul, n-aş dori o altă viaţă, chiar dacă ar fi eternă şi perfectă,

decât numai o clipă... Ce mult doresc să le mai văz o dată!

– De unde ştii că n-ai să le vezi? Lumea este un şir nesfârşit de fenomene, şi

oamenii, descoperind legile la care ele se supun imediat şi vremelnic, cred că au isprăvit

cu misterele naturii. Cine ştie dacă n-o să vă întâlniţi!

– Să poate; dar aş dori să am conştiinţă că ne-am întâlnit. Să ştiu cine au fost ele şi

cine am fost eu. Altfel, la ce mi-ar folosi reînvierea cu o conştiinţă străină de cea de azi?

Aşa, lăsându-se în voia vorbei, ajunserăm la capul podului.

După părerea tuturor, eu trebuia să dorm cu Trubadurul, acasă la el, căci cu nici un

preţ n-ar fi vroit să se culce aiurea. Toţi îmi şoptiră că n-ar fi bine să-l las singur.

Se înserase când ajunserăm acasă. Luna se ridica la orizont cât o baniţă şi aşa de

roşie, că parcă ieşea dintr-un ocean de sânge. O cărăruie îngustă tăia grădina până-n

fund.

Cum ne simţi, câinele începu să hămăie, apoi se plecă la picioarele Trubadurului şi,

dând din coadă, chefni de bucurie. Câteva găini, culcate în corcoduşul din faţa casei,

trezite din somn, se mutară pe picioare, ploconind capetele în sus şi în jos.

Intrarăm în casă.

Aprinse două lumânări. Cărţile erau răvăşite pe scaune, pe masă şi pe patul de

lângă sobă. Păiajeni îşi întinseseră pânzele, ca nişte dantele străvezii şi prăfuite, în

unghiurile tavanului de scânduri. De grinda groasă din mijlocul tavanului atârna un

crâmpei de aţă, pătat de muşte, de care odinioară atârnau halviţa la lăsatul-secului.

– Am rămas singur, îngână încet Trubadurul, aruncându-şi pălăria în firida sobei.

Am rămas singur, şi am fost mulţi. Toate lucrurile din casă îmi fac rău, şi totuşi, nu m-aş

muta nici într-un palat. Dacă n-aş fi mâhnit şi torturat, ce aş putea fi eu pe lume?

Dăschisei gura ca să-l întorc din aceste gânduri, dar, mai nainte d-a slomni vrun

cuvânt, el îmi zise repede:

– Ai dreptate!... Ai dreptate!... Ce-a fost s-a dus, ce va mai fi o să se ducă. Fii pe

pace. N-ai venit degeaba. Am să-ţi cânt o romanţă pe care am scris-o ieri noapte.

Îşi desprinse vioara din cui. Încercă coardele şi începu să cânte.

Atacând repede coarda subţire cu o migală de sunete ascuţite, trecu printr-o gamă

pripită pe cea din urmă coardă. Arcuşul lui scotea nişte vaiete cari se asemănau cu jalea

omenească. Începu un *duo* pe coarda a treia ş-a patra, prelung, naiv, sfârşind cu o vijelie

pătimaşe, ca să-şi reia iarăşi ideea sa pe prima coardă într-un şir de note tremurătoare,

calde, aci vesele, aci triste, necontenit puternice şi sigure.

De după sobă scoaseră capetele trei pisoi mici, cari se cletănau pe picioare. Cu

ochii ţintă, albaştri şi sticloşi, priviră fermecaţi şi se retraseră în fund, şi iarăşi apărură,

ca şi cum capetele lor rotunde erau legate împreună. Unul din ei pâhăi şi începu să mişte

capul după arcuşul care aluneca pe coardele viorii.

Deodată s-auzi un plesnet sec. Căzuse căluşul, prididit de braţul nervos al

Trubadurului. Pisoii se ascunseră în culcuşul lor.

– Nu mai cânt, zise trist Trubadurul, mi-e frică să nu cază căluşul a doua oară. Ah!

Numărul *două*!

Dormiserăm un somn. Pe la miezul nopţii, mă trezi o târşiitură de paşi.

Dăschisei ochii şi îngheţai văzând pe Trubadur. Se furişase de lângă mine şi să

încerca a-şi potrivi căluşul la vioară. Luna lumina odaia aşa de bine, parcă s-ar fi

răvărsat de ziuă. Trubadurul era în cămaşa de noapte. Cu ochii închişi, îşi potrivi căluşul.

Luă arcuşul din cui; dăschise o cutioară mică; îşi frecă arcuşul cu sacâz; trase zăvorul

uşii şi ieşi liniştit cu picioarele goale.

– E somnambul, bietul Trubadur!

Îmi auzii ticăitul inimii.

Sării din pat şi-l urmării, neîndrăznind să-l dăştept, de teamă să nu moară de

spaimă.

El, după ce trecu pragul tinzii, se îndreptă spre fundul grădinii, încercând coardele

cu degetul. Ocoli tăietorul din bătătură; păşi peste nişte ostreţe, uşurel, ca să nu se taie, şi

apucă pe cărăruia îngustă. Când ajunse la dudul bătrân, îşi acordă vioara. M-apropiai de

dânsul... Era cu ochii închişi...

Faţa - albă ca varul.

Tremuram de frică. Nu ştiam ce să fac. El îşi atârnă vioara şi arcuşul de degetul cel

mic şi, cu o uşurinţă nemaipomenită, se agăţă de primele ramuri, se îndoi de mijloc,

rezemându-se în picioare, şi începu să se suie printre crăcile groase ale dudului. Voii să

strig: "Dăstul! o să cazi! dă-te jos!" Frica îmi luase limba.

Când se apropie de vârf, încercă cu mâinile cele din urmă ramuri, ceva mai groase

ca degetul, şi, punând piciorul pe ele, să înălţă deasupra dudului ca o statuă alburie

cletănată de mlădierea ramurilor. Ridică capul spre luna care strălucea deasupra lumii.

Era tot cu ochii închişi. Înmărmurisem, cu gura căscată şi cu braţele întinse spre el.

Trubadurul aduse vioara supt bărbie şi începu o furie de sunete în tăcerea adâncă a

nopţii. Eram hotărât să-i strig: "Dăstul! dăstul! "Două coarde îi plesniră una după alta şi

căluşul trosni sinistru. Trubadurul trăsări şi ridică vioara în sus. O fantomă se încerca a

pluti în văzduh. Dăschise ochii; se trezi, se clătenă pe picioare, îşi pierdu cumpătul şi,

ţipând desperat, să prăvăli din vârful dudului.

Răbufni de pământ, la picioarele mele, scăldat în sânge, cu capul zdrobit.

Mă plecai... Mi se păruse că dându-şi sufletul şoptise... "Ah! numărul *două*"...

În învălmăşeala de cărţi şi de note, i-am găsit testamentul olograf, scris şi subscris

cât se poate de dăsluşit. Ne ruga:

"Să se vânză toate lucrurile din casă, între altele, o pereche de paftale turnate în

argint şi un chilim vechi şi frumos ales. Să se dărâme casa.

Să se răsădească pomi peste tot locul, păstrându-se poteca care duce la dudul

bătrân din fundul grădinii.

Pe mine să mă îngroape în stufăria de vişini, la rădăcina unui persic rătăcit printre

ei; florile de persic sunt cele mai frumoase, iar fructele au cel mai răcoritor gust. Acolo

se află un mormânt adânc săpat. E mormântul Bălaiei.

Veţi săpa până veţi da de un coşciug larg, căptuşit cu plumb; să mă lungiţi binişor

lângă dânsa, ochi în ochi, gură în gură, să pară că suntem vii, ca odinioară.

Veţi ţintui în piroane groase pleoapa coşciugului, ca nu cumva broaştele să ne

turbure liniştea şi să ne păteze trupurile.

Viermii cari se vor naşte din noi se vor iubi.

Pe mormânt veţi răsădi merişor.

Prima fată cu ochii verzi a oricăruia dintre amicii mei E... A... A... şi B... va

moşteni grădina mea.

Amicii mei de mai sus, pe care totdeauna i-am iubit, vor fi executorii acestui

testament şi vor publica, când vor voi ei, memoriile mele, scrise de mâna mea. Aceste

memorii se găsesc în chichiţa lăzii de supt icoane.

P. S. Vioara să mi se puie supt căpătâi."

Executorii testamentari am împlinit o parte din dorinţele bietului Trubadur.

Grădina în care se odihneşte el este cea mai frumoasă din Olteni. Pe mormânt i-am

ridicat un bloc de marmură în formă de piramidă.

Până acum n-a avut nici o moştenitoare. Pozitivistul are un copil mic cu ochii

verzi, căruia îi zicem "micul inginer", dar e băiat, nu e fată.

Ne-a făgăduit însă că în curând ne va răpi scumpa noastră grădină.

SFÂRŞIT